

Epos wordt episch: met de **ES-28N** presenteert het gerevitaliseerde, legendarische luidsprekermerk voor het eerst een volwaardige vloerstaande luidspreker. Het derde model in het nieuwe portfolio is een driewegsysteem dat – ondanks het forse formaat – trouw blijft aan het motto dat uitmuntende klank voor betaalbare prijzen mogelijk is. In de test van lite-magazin bewijst de ES-28N bovendien een bekend Duits gezegde: *alle goede dingen komen in drieën*.

Wat doe je als luidsprekerontwerper wanneer je eigenlijk alles al hebt gedaan en beschikt over meer dan vier decennia know-how en ervaring? Precies: „iets heel gewoons”. Dat was althans één van de drijfveren van Karl-Heinz Fink toen hij Epos overnam. Fink is een autoriteit in de internationale luidsprekerbouw: hij ontwikkelde voor talloze vooraanstaande audio- en automerken luidsprekers in alle prijsklassen. Zijn in Essen gevestigde Fink Audio Consulting beschikt over een team dat, onder zijn leiding en met eigen meetfaciliteiten en simulatiesoftware, zelfs de meest complexe akoestische vraagstukken oplost. Met het FinkTeam creëerde hij vervolgens – onder het sportieve motto „Als het eenvoudig is, is het saai” – de referentieluidsprekers WM-4, Borg en Kim. Daarna was het duidelijk tijd voor iets nieuws – en Epos kwam op het juiste moment, mede omdat Fink dezelfde benadering hanteert als Epos-oprichter Robin Marshall: grenzen verleggen in plaats van het verleden kopiëren.

Revitalisering van een legende

Met dat credo bracht Marshall, die Epos in 1983 oprichtte, het Britse merk in korte tijd naar een grote hoogte: met innovatieve ideeën verlevendigde hij de hifi-markt en met de **Epos ES-14** creëerde hij een luidspreker die destijds zeer goed verkocht en nu al bijna legendarisch is. Na de verkoop van Epos aan eerst Mordaunt-Short en later Creek Audio werd het echter stil – totdat Epos-fan Karl-Heinz Fink het merk in 2020 kocht en een herstart initieerde. Dat gebeurde natuurlijk met een revitalisering van de beroemde **ES-14**, die Fink – trouw aan het Marshall-motto – met hedendaagse kennis en moderne componenten eerder **heruitvond** dan alleen maar heruitbracht. Deze grootformaat tweeweg-monitor **ES-14N** was het hoogtepunt van High End 2022 en vormde de opmaat voor meer Epos-modellen. Met de **ES-7N** volgde eerst een hommage aan Musikelektronik Geithain-oprichter Joachim Kiesler en diens als échte boekenplankbox ontworpen **BR 25**, de waarschijnlijk meest geproduceerde luidspreker uit de DDR-tijd.

Sandwich-kast voor weerstand tegen trillingen

Nu komt de **ES-28N**, een luidspreker die enerzijds heel anders oogt: waar de serie-zusters tweeweg-monitoren zijn, is de ES-28N een **vloerstaande drieweg-luidspreker**. Anderzijds is de verwantschap groot: ook deze Epos volgt het oorspronkelijke Marshall- en huidige Fink-principe dat uitstekende klank betaalbaar kan zijn. Daarbij is veel know-how, constructie- en

drivertechniek van de kleinere modellen overgenomen. Dat begint al bij de behuizing. Fink past ook hier **Constrained Layer Damping** toe: twee MDF-platen worden met een viskeuze, dempende laag (een zeer elastische lijm) tot een sandwich verbonden. Zo'n kast is aanzienlijk beter bestand tegen vibraties dan massief MDF van dezelfde dikte – een echte Fink-specialiteit die hij ook bij bijvoorbeeld de **Borg** en de **Q Acoustics Concept 500** gebruikte.

Extra massa voor minimale vibratie

Bij de ES-28N is het materiaalgebruik – en daarmee de massa – nog verhoogd: de wanddikte bedraagt hier tweemaal tien millimeter plus de tussenliggende demplaag. Daarbovenop zit een op de frontplaat verlijmd en vastgeschroefde **baffle** van 50 mm dik. Geen wonder dat deze luidspreker een forse **34 kg** weegt. Het frontpaneel vertoont een ander resonantie-gedrag dan de kast, wat de effectiviteit van de damping vergroot. Extra verstevigingsribben op strategische plekken beperken verdere vibraties. Een prototype wordt in het Fink-lab dan ook met een laser-vibrometer gemeten, via software geoptimaliseerd en tenslotte middels luistertests verfijnd – een zeldzame werkwijze in de branche. De complexe fraktale vorm van de baffle – opnieuw reminiscent aan de Borg – is daar het resultaat van.

Fraktale front, aantrekkelijk kabinet

Met deze vorm optimaliseert Fink het afstraalgedrag en beperkt hij diffractie aan de randen. De markante frontplaat siert verder een klassiek, rechthoekig kabinet. Dankzij de schuine sokkel heeft de ES-28N een lichte achterwaartse helling, wat een correcte tijd-alignement van de drivers oplevert. De sokkel is U-vormig en open aan de voorkant; zo kan lucht ontsnappen, zelfs wanneer de luidspreker zonder spikes staat. Die lucht komt uit de naar beneden gerichte reflexpoort. Het frontpaneel en de sokkel zijn standaard mat-zwart; het kastfineren is naar keuze in notenfineer of matlak (wit, zwart) of – zoals ons testmodel – in een fraaie jadegroene lak die meteen in het oog springt.

Snelle dome in het hoog

Voor de drivers kon Fink teruggrijpen op beproefde eenheden. In het hoog werkt, beschermd door een metalen rooster, dezelfde tweeter als in de ES-14N: een **28 mm aluminium-dome** met geanodiseerde keramische coating. Deze is robuust en belastbaar en wordt aangedreven door een krachtige ferrietmagneet. Via optimale ventilatie rond de spreekspoel en een ontwerp zonder ferrofluid (dat wel dempt maar ook dynamiek kost) speelt de tweeter tot **25 kHz**.

Traditie én innovatie in het middensegment

De vanaf 2,7 kHz werkende middentoner is nauw verwant aan de woofer uit de ES-7N. Zijn **polypropyleen-membraan** staat in de Epos-traditie, maar is verstevigd met mica. Door spuitgieten kan de perfecte vorm en dikte worden bereikt, met minimale damping. De soepele rubberen rand en een Nomex-spider zorgen voor lineaire ophanging, terwijl een uitgekiend magneetsysteem met dubbele magneet en demodulatiesingen inductieschommelingen tot een minimum beperkt.

Wooferteam in het laag

Onder 330 Hz werken twee krachtige zeven-inch-woofers, gebaseerd op de ES-14N-basdriver. Ook hier dient mica-versterkt polypropyleen als membraan, maar nu vlak in plaats van gebogen; grote, inverse stofkappen verhogen de stijfheid. Ferriet- en neodymium-hybridemagneten met aluminium demodatieringen reduceren vervorming.

Complex filter, slimme ventilatie

De steil-filterende **frequentiewisselfilter** gebruikt ongebruikelijke weerstanden uit de schakelvoedingstechniek, die klankmatig neutraler blijken. De componenten zijn ondergebracht in een aparte kamer achter de tweeter, die zelf in een eigen compartiment zit. Kleine ventilatiegaatjes in de achterwand en bodem van deze kamer verbinden het midrange-compartiment met de buitenlucht, wat de spreekspoel symmetrisch laat uitwijken.

Indrukwekkende basreflexafstemming

Het grootste kastvolume is gereserveerd voor het wooferteam. Samen met royale slag en membraanoppervlak levert dat potent basfundament. De naar beneden gerichte reflexpoort – een 30 cm lang, 8 cm breed kanaal met drukcompensatieopeningen – stemt de ES-28N af tot **onder 30 Hz** zonder hoorbare portresonantie. De totale afstemming volgt een mild dalende curve vanaf circa 300 Hz, wat een snel, strak laag zonder dreunen oplevert.

Drieweg was de enige oplossing

Waarom koos Fink hier voor drie wegen? Twee woofers in een tweewegsysteem is problematisch: een D'Appolito-opstelling zou een torenhoge kast vereisen, en een 2½-wegsysteem levert lastige energieverdelingen in het middengebied op. Daarom werd het een klassiek **drieweg-ontwerp** – meteen de eerste vloerstaande én driewegspeaker in het nieuwe Epos-programma.

Opstelling en uitrichting

In de testruimte stond de ES-28N aanvankelijk slechts globaal opgesteld en klonk direct al overtuigend. Na een lichte fine-tuning stonden de luidsprekers 2,20 m uit elkaar en 50 cm van de achterwand; de luisterpositie lag op 2,50 m afstand. Met een paar graden toe-in ontstond een perfecte balans tussen ruimtelijkheid, schaalvoering en coherente beeldvorming.

Luisteren

Perfect timing

Bij Donald Fagens „Out Of The Ghetto” toont de ES-28N een uitzonderlijke doorkijk en timing: de gortdroge drums, de virtuoze vijfsnaarbas en het toetsenarsenaal worden evenwichtig en ritmisch pakkend gepresenteerd – vanaf het eerste moment groovert het als de beste.

Uitzonderlijke dynamiek en bas

De diepe H-snaar van de bas vult de kamer voelbaar, maar blijft strak gedefinieerd. Ook snelle passages zijn tot in de vingervlugge details hoorbaar. De ES-28N koppelt dynamische finesse aan massieve punch zonder wolligheid of stress.

Uitstekende ruimtelijkheid

De luidspreker bouwt een breed en diep podium op, waarop instrumenten en zang exact gepositioneerd zijn. Zelfs dicht geclusterde arrangementen blijven transparant; meerstemmige zang- en blazerslijnen zijn individueel te volgen.

Zelfsprekende natuurlijkheid

Dit alles gebeurt met een vanzelfsprekende naturel, zelfs bij hoge volumes. De ES-28N blijft moeiteloos schoon en ontspannen, met extra fundament en druk, maar zonder geforceerdheid.

Intimiteit en detail

Bij Mélanie De Biasio’s „With All My Love” worden de subtielste ademhalingen en lipbewegingen vastgelegd, terwijl de omgevingsakoestiek realistisch voelbaar is. Ook groot orkest (Donizetti’s „Maria Stuarda”) wordt ruimtelijk en gelaagd weergegeven; solisten en koor blijven afzonderlijk identificeerbaar.

Conclusie

De nieuwe **ES-28N** bevestigt het spreekwoord „driemaal is scheepsrecht”: derde model, eerste dieweg, eerste vloerstaander – en daarmee automatisch het vlaggenschip van Epos. Die status verdient ze volledig: de ES-28N biedt een uiterst coherente, natuurlijke en vanzelfsprekende weergave, speelt schoon en vervormingsarm, behoudt haar helderheid en transparantie zelfs op luid niveau, toont micro- én macrodynamische spierballen en levert een krachtig, diep maar strak laag. Voeg daar de uitstekende beeldplasticiteit en ruimtelijke projectie aan toe, en je krijgt een klankkwaliteit van topniveau voor een meer dan aantrekkelijke prijs. **De ES-28N is zonder twijfel een echte highlight!**